

Sammeld.

aufw. Pl.

- Nr.
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.

7
IOANNIS IONY

IGLOV. HVNG.

DE

AVSPICIO REGIO

STEPHANI PRIMI

HVNGARORVM APOSTOLI

SCHEDIASMA

HISTORICO-IVRIDICVM.

IENAE, DIE VI NOVEMBR. cto lccc XVII

IN TYPIS AMULLERIANIS.

ILLVSTRISSIMO COMITI
AC DOMINO

DN. NICOLAO LVDO-
VICO

SACRI ROMANI IMPERII COMITI
AC DOMINO

a

Zinzendorff & Pottendorff

ET RELIQUA

OLIM IN PAEDAGOGIO REGIO
QVOD HALAE EST

COMILITONI VNICO EIDEMQVE
MELLITISSIMO

NVNC

PATRONO GRATIOSISSIMO

Hocce observantiae fideique suae nunquam
intermoriturae specimen atque pignus
eo, quo decet submissi animi cultu offert

ZINZENDORFF VICTOR.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI
IESV CHRISTI.

Vemadmodum Germani in illustrandis & strenue inuestigandis patriae suae rebus, omnibus Hungariae ciuibus dubiam faciunt palmam: ita summum profecto iisdem incutiunt pudorem, quod de studiose indagando regni Hungarici statu magis saepe reperiantur esse solliciti, quam quidem ipsi Hungari. Et quamquam exiguus sit eorum numerus, qui professa opera hoc sibi datum existiment, dum vel iis potissimum locis hoc faciant, vbi de iuribus imperii vindicandis praecipiant, vel vero, vt instituti sibi met ipsos propositi series rite confiter, res quoque nostras attingant: in hoc tamen singulari ac praecipua quadam laude digni mihi videntur, quod hanc spartam, vt alia multa, quam diligentissime prosequantur. Atque haec cum ita se habeant, vitio sane ipsis verti non poterit, quod de industria nostratium nihil sibi inuenientes, de rebus Hungaricis nonnunquam vel minus accurate

rate a) disputent, vel propensionem cuilibet erga patriam suam a natura ingenitam, sequentes, Teutonicae omnia adscribant auctoritati, eoque ipso de rebus Pannoniae quibusvis finistrum saepe ferant iudicium. Causa non subest, quare nunc per omnes illas ire debeam doctrinas, quibus scriptores Germanici Hungariae quoque nostrae prolixam fecerunt mentionem, in iisdemque huius asserti veritatem ostendere. Neque etiam ad praesentem tractationem referre arbitror, vt

vnum

a) Exempli loco nobis sit omnium ore laudatissimus Schurzleischius. Studio hunc rerum nostrarum fuisse, & ita quidem studiosum, vt in eas operose inquiserit, saepe etiam litteris eas illustraverit, nemo, nisi industria & scriptorum eius ignarus, abnuerit. Nec tamen negari ex auctore poterit, eundem de rebus nostris tam praepostere interdum censuisse, vt limam potius, quam laudem mereri videatur. Quis vquam in publici iuris prudentia vel mediocriter versatus, Suecorum aliorumque populorum instituta improbauit, aut contemnere sustinuit, regibus suis eiusmodi iuris iurandi formulas praescribentium, vt, si reges pactorum limites migrarent, iisdem citra crimen laesae maiestatis resistere possint? Confer. Carpzovius de Lege Reg. Germ. cap. 14. sect. 5. num. 20. & seqq. Et vero Schurzleischius clausulam illam legi Hungarorum fundamentali de resistendo adiectam, in motto totum Andraeae II. decretum, * absurdum, rationi contrarium, moribus cultarum & inprimis Christianarum gentium institutis repugnans & nescio quam cyclopicam licentiam continens, licet existimauit. Videatur eius erudita, sed non sine partium studio conscripta dissertatio, de Superioribus Hungariae conuersionibus, in additament. §. 2. An autem accurati iudicij munere hac in parte defunctus est? vt de sinceritate eius nihil nunc memorem. Mihi quidem minime videtur! Quantumvis enim facile concedam, eiusmodi libertates variis tumultibus ansam dare posse: negare tamen ausim, filum consecutionis ita esse trahendum, quod ea, quae malis per accidens occasionem praebent, absurda & rationi contraria existant. Sed forsitan absurditas huius clausulae ex eo elucet, quod in comitiis Posoniensibus anni 1687 cum consensu procerum regni abolita fuerit? Ne sic quidem tuto hoc concludere licebit, si, quas Status & Ordines Hungariae in articulo 4 praedicti anni huius abolitionis causas adposuerint, aequa & accurata mentis lance ponderaueris. Possem hoc cum in aliis huius viri scriptis euincere, tum vel maxime de tractatu quodam, quem ab homine germano germanico idioma conscriptum, possideo, ad oculum demonstrare: sed parcendum aliquid hominibus, ibi in primis, ubi priuatim sententiae rationes habemus.

unum vel alterum locum ex historicis ipsorum monumentis hoc sine depromptum, in medium proferam; cum ab hoc labore praesentis me prohibeat instituti ratio, praetereaue haec ita comparata sit sententia, ut cordatus quisque vtriusque regni scriptores sincere conferens, eandem facili deprehendere possit negotio, & vel ipsis Germanorum testimoniis manifeste confirmetur. Ne tamen quisquam vanis me ludere sermonibus, aut inania cordis humani figmenta portendere arbitretur: sollicitam nauabo operam, ut, quoniam *de genuina dignitate regiae in Hungaria, Christi sacris iniuncta, b) origine, penitus paullo discernendum mihi sit*, luculenter simul intelligatur, Germanos in ea deducenda suae non parum fauuisse patriae. Ut autem in hoc studio tanto commodius decurrere mihi liceat, operae pretium futurum censeo, ipsorum prius Hungarorum exposuisse, & plenius intellexisse hac de re sententiam. Neque hoc in malam partem ii nobis interpretari poterunt, quibus forte compertum est, alios iam & sublimis ingenii viros in hac describenda laudandam egregiam collocasse industriam; hoc unicum expendentes, quod tractationis huius

b) Consulto ita loquor. Nemo enim, quantum ego quidem sciam, magno Hunnorum Atiliae hanc mouit controuersiam, quod ille non sua auctoritate, sed alterius beneuolentia regiam consecutus fuerit dignitatem. Ut proinde causas habuerit grauissimas celeberrimus Ludevigius, qui Ottrokocum ad fidem Prisci, Rhetoris, hoc indicantem, sequeretur. Videri poterunt, quae cap. 2. §. 5. pag. 71. plenissimi Tractatus de *Aspicio regum*, adnotauit: notatuque in primis digna sunt, quae cap. 3. §. 2. pag. 95. habentur verba: *Atilia Rege quis in historia Romana celebrior? Hunc sane nullus scriptor Romanus alio unquam ac * regis titulo salutauit. Sed hunc quoque cum summa in Hunnos, qui ante duces habuerant, potestate, propria diadema sibi auctoritate imposuisset, ad fidem Prisci, Rhetoris probat Ottrokocess, supra nobis laudatus. Mallem tamen, ut vir doctissimus ex aliis potius scriptoribus dictis suis fidem fecisset. Vix enim commode dici potest, Ottrokocesium hoc comprobasse, qui illud saltem commemorauit, quod Atilia non prius regiam & supremam inter Hunnos consecutus sit dignitatem, quam temporibus Theodosii iunioris; & quidem circa ann. D. 428. aut non longo ante hoc tempus interuallo. Videantur eius Origg. Hungar. Part. 1. cap. 4. §. 2. pag. 103.*

ordo aliam vix admittat methodum, quam nec ab illorum instituto remotam fuisse, patebit. Cumque propria cuiusque scriptoris verba, quibus in delineandis rerum argumentis vultus est, mentem eius quam bellissime declarent: non incongrue me facturum iudicabam, si ipsisimas laudandorum Auctorum voces fideliter & penite adlegauero. Hos inter itaque principem facile praecipuumque locum sibi vindicauerit, *Petrus Ranzanus*, regis olim Neapolitani apud Matthiam Coruinum legatus famigeratissimus; quippe qui & signa ceteris duxisse mihi videtur, & de authentico magis primi Hungariae regis christiani auspicio, eleganter hunc in modum est commentatus: *Haud multo interiecto dein tempore, cum Hungariae optimatibus placuisset, ut * qui titulo DVGIS tot praecesset populis, totque viris generis claritudine auctoritateque insignibus, * videretur magis honorata appellatione, REGIAM ELEGERVNT DIGNITATEM.* Et quibusdam interiectis: *omnium igitur miro consensu & applausu appellatur ipse * REX, ac REGIA corona REGVM more donatur. c)* Neque minorem huius rei notitiam ex *Bonsinio*, perelegantissimo rerum nostrarum scriptore, haurire possumus; tamen alii hac eum in parte penitus videantur neglexisse. d) Cum enim orationem *Geysae commendatitiam* longa verborum ambage exposuisset, de huius virtute & miro apud omnem populum effectu, ita porro subiicit: *quicumque aderant, pari pietate commoti in eius sententiam vltro contendunt, quando nihil rei publicae salutaris decernere, neque cumulatiores Duci, de cunctis optime merito, gratias referre poterant: praesente patre * omnium consensu Stephanus non tam humano, quam diuino iudicio * NON DVX, VT PATER, e) SED HVNGARORVM REX*

CREA-

c) Habentur ista in eius *Epitome Rerum Hung. Indice VIII. p. 624. in f. & seq. in princ.*

d) Mirari hinc non desino, qui factum fuerit, quod celeberrimus *Ludouigius* cum aliis nullam plane huius fecerit mentionem, ex instituto licet in hocce articulo versatus. Ignota haec eidem fuisse, non crediderim: sed aliae forte aderant rationes, quare praefereunda potius voluerit, quam oculis legentium subicienda.

e) Non ergo nos morabitur *Casparus Ens*, qui *rerum Hungaricar. lib. 2. pag. 38.*

CREATUR, vniuersae rei publicae summa traditur, cunctique nobiles & plebei in manus eius coniurant, se nunquam imperia detrectaturos, gratissima ac fida praestaturos obsequia & caelestis interuenit locum habituros: mox *procerum manibus clatus in solium, *REX* saluatur. Delatus in castra (pergit laudatus Auctor) a praetorianis *EADEM CONSALVTATIONE* comprobatur. Quae illustrissimus Comes a Rewa ff) hanc in causam consignauit, cum his fere coincidunt, & si, quod res est, dicendum sit, suum ille locum Ranzano debere mihi videtur. Nihil tamen fecius, ne de huius quoque, vt natione Hungari consensu dubitari queat, verba eius excribam, quae haec sunt: tandem cum Hungarorum optimatibus placuisset, vt, qui titulo ducis tot praeesset populis, vteretur magis honorata appellatione, quarto demum anno post mortem patris sui Geysae, legatione pro corona instituta, *REGIA* auctus est dignitate. Plures adhuc laudare possem, qui eandem veritatem luculentis confirmarunt testimoniis. Ita enim Ritus g) loquitur: itaque Stephanus omnem, quae sub imperio erat Cupan, regionem redegit in potestatem, *REGIVM*que *NOMEN*, *VLTRO DEFERENTIBVS* * *SVIS*, *ACCEPIT*. Sed horum ego commentationes lubens praetermitto; plenissime persuasus, tam haec esse manifesta, vt quem nostrates dignitati huic regali adscripserint fontem, haud difficulter animaduertere liceat. Legenda tamen etiam, quae dilucide exponit Berneggerus, in *Notitia Hunga-*

fere in fine contrarium sentire videtur, quando de hoc duce ita loquitur: Etsi vero nullis posterorum regum virtute & rerum gestarum magnitudine suis inferior: Sulgo tamen regibus non annumeratur, quem tamen optimo iure Hungarici regni conditorem appellare licet. Distinguendum namque inter potestatem aut capacitatem regis, atque ipsam dignitatem regalem: illa quin habuerit Geysa, nemo dubitat, vti hanc eius demum filius Stephanus electionis iure est consequutus. Conferri post alios meretur Abraham Bakschay in *Chronolog. de Regib. Hungar. pag. m. 681. in fin. & pag. 682. in principio*, editionis Bonfinianae, quae anno 1690 Coloniae Agrippinae prodit. Add. Czuittinger, in *specimine Hung. litteratae pag. 2.*

f) *De Monarchia & sacra Corona Regn. Hungar. Cent. 1. pag. 2. vers. eisdem autem intelligam &c.*

g) *De regibus Hungar. libro 2. pag. 619. fere in fine dictae editionis Bonfinianae.*

Hungariae Parte I. §. 293. & seqq. Nunc posteaquam paucis comprobatum dedi, adlegatos auctores in ea versari sententia, quod Stephanus regale nomen soli Hungarorum rei publicae acceptum ferre debuerit: ut, quae hisce ab imperii Romano-Germanici scriptoribus potissimum opponuntur argumenta, decenter enumerem, ratio instituti mei postulare videtur. Heic vero primo quasi intuitu statim se mihi offert, accuratissimus cetera rerum Boioaricarum scriptor, *Auentinus*, cuius locus oppido memorabilis omnibus iis ita sentiendi occasionem dedit, qui a praemisissis Hungarorum monumentis diuortium facere non dubitarunt. Legitur ille in *Annalibus eius Boiicis*, atque *libro V.* ita se habet: *Reктору eorum filio Geysonis, qui obierat anno Christi 996 Gisela soror Hainrici despondetur, hac lege, atque omine, (ordine legit Ludevvigius) ut ille explosa falsorum deorum superstitione, Christi vnus & veri & summi Dei cultum, cum popularibus reciperet. Accepit conditionem princeps Verus: statimque aqua lustrica tingitur, Stephanus (addit Dn. Ludevvig id est, coronatus) appellatur. & A CAESARE REX NVNCVPATVR.* Qui hanc *Auentini* sententiam mutatis parumper vocibus, de *Finibus Imperii Rom. Germ. b)* * repetiit, *Conringius*, aperte quidem non disputauit, quod Stephanus dignitatem regalem ab Henrico secundo acceperit: in ea tamen ipsum quoque fuisse opinione inter alia, vel exinde etiam quodammodo colligo, quod illa ipsa verba, quibus *Auentinus* Stephanum ab Henrico regem fuisse nuncupatum, prodidit, * *maiusculis litteris* exprimi curauerit. Perspicere ex modo dictis licet, quantis parafangis isti a prioribus discriminentur. Neque tamen, quod mei iam esset officij, adlegatum locum, qui totam fere hanc controuersiam absoluit, conuellerè allaborabo; cum commodior inferius in id incumbendi porrigatur occasio, hi etiam viri non ex professo hanc rem euoluerint. Illud vero erit, in quo vel maxime omni animi contentione versabor, ut illorum ante omnia adducam argumenta, qui notabilem isthanc quaestionem ex instituto sibi pertractandam sumserunt, quantumque ea euincant modesto

b) Lib. I. cap. XVII. pag. mihi 214. §.

modesto examine dispiciam. Prodeat igitur omnibus hisce iure quodam meritoque suo praeferendus, paullo ante ex merito nobis laudatus *Ludovigius*, 1) sublimis & vere pragmatici iudicii iurisconsultus, historiarum praeterea professor in alma Fridericiana longe celebratissimus; cuius Tractatum de *Auspicio Regum* aliquot abhinc annis in lucem publicam emissum, nemo non digno haecenus celebravit encomio. Hic enim sicuti prolixum illorum regnorum catalogum edisseruit, quorum domini dignitatem suam maiestati imperatoriae debere intelligantur, ita, ut de sancto quoque Hungarorum Apostolo & primo rege Stephano idem euinceret, nec oleo, nec vlli pepercit operae. Praecipua fundamenta, quibus hoc in crustare annitur, in quantum ex isto libro mihi innotuerunt, huc fere collimant: 1) satis certum & clarum esse *Auentini* testimonium, quo, ut ex superioribus constat, Stephanum ope Henrici sacris Christi adiunctum tandemque ab eodem regem nuncupatum fuisse, disertis verbis perhibet; 2) quoniam regalis significatio Poloniae ab Ottone facta in gentium ac Imperatoris memoria fuerit; praetereaque 3) maxima Stephano regi cum Henrico imperatore amicitia ac familiaris consuetudo, *Ottoni Frisingensi* aliisque celebrata, intercesserit, non ab simile vero esse, Stephanum diploma regale ab Henrico accepisse. Cumque facile moneri potuisset, quare nulla vsquam huius diplomatis fiat mentio, ita statim se explicat, Stephanum Hungaris suis illud forte non ostendisse, ne scilicet libertati eorum quidquam putarent detractum, ideoque mirum amplius non esse, domesticos regni scriptores illud non prodidisse; 4) etiam *Berneggerum* in *Notitia Hungariae* ita sentire, eamque in rem locum *Philippi* retulisse; accedere tandem, 5) Imperatores Germanicos regiae significationis praerogatiuam pluribus

B

ribus

- 3) Merebitur veniam audacia, quam in impugnando magni nominis viri (quem vel ignotum demissa mente veneror) nobilissimo scripto fidenter admisi. Hocque ego tanto facilius ab omnibus bonis me impetraturum confido, quanto sincerius adfirmare possum, non fugillandi animo, aut altercandi lubidine inflato, hanc me adornasse lucubratiunculam; sed, ut rebus nostris quoque sua demum constaret veritas, a nemine alio, ut jabs hoc viro, (quod pace eius dictum velim) tam constanter hinc inde debilitata.

ribus exemplis in Hungaria deinceps demonstrasse, qualismodi de Petro & Salomone regibus in ipsis Hungarorum libris legantur. Ita quidem ille. Verum enimvero splendida licet & speciosa cui-libet videantur haec argumenta, rem tamen ipsam, vti quidem debebant, neuiquam conficiunt. Quod namque ad primum attinet, mea ad illud responsio duabus absoluitur partibus. *Principio* enim tantum abesse dico, vt certum sit illius scriptoris Boiici assertum, vt dubium potius summaque obscuritate illud obnotum esse haud temere asseruerim. Quis enim vel vlllo solido fundamento refutare nostros, aut eludere sustinuit, conuersionem Stephani, legi ab Henrico praescriptae, aut Gisela ipsi nequaquam largientes? *k*) qui non vel patriae suae fauore ita loquutus fuisse praesumeretur, aut operam & oleum inaniter se consumfisse condoluerit. Cum ergo conuersionem Stephani, a Germanis praetensam, vt suspectam, & nullo idoneo talo nitam, non admittamus, ecquis inuitis nobis imponet, vt Stephanum ab Henrico dignitatem suam eo tempore accepisse credamus? *Deinde*, licet hoc rantisper ponerem, quod Stephanus veritatem religionis christianae eo fere modo agnouerit, vti in historicis germanorum monumentis proditum est: nec sic tamen validum esset huius consecutionis filum. Quid enim tandem exceperis, si tuam hoc pacto explosero argumentationem: Stephanum iam antea a populo regia potestate & dignitate ornatum, (quod supra pluribus ostensum) accepta in vxorem Gisela ab Henrico pro tali duntaxat habitum & publice declaratum fuisse, non autem inouiter ad regale fastigium euectum; quorsum Auentinus respexerit. Neque vero est, quod heic a quopiam reponi

k) Legisse heic iuuabit, quae Berneggerus de vero conuersionis actu, quem nosfrates admittunt, per epitomen exhibuit *Parte prima d. Tr. s. 279. & seqq.* Ipsum autem quod attinet Berneggerum, de Germanicorum scriptorum placitis ita pronuntiat: *admirandum in Germanicis scriptoribus quomodo in conuersione S. Stephani affectui largiter indulgeant & scribant, eum Gisela opo & consilio suscepisse christianam religionem. Praeter Auentinum & Philippum eodem affectu correpti sunt Sigebertus Gemblacensis & Lazius, reliqua. Add. quae deinceps subiicit. Confer. etiam Schurzfleischium in notis ad s. XI. differat. quam inscripsit Hungarica pag. 17. Haec omnia probe sunt obseruanda, quoniam in sequentibus ad ea prouocabimus.*

reponi velit, verbum *nuncupo* aliud plane designare, quam ego quidem illud interpretor. Num enim certo mihi persuadere audes, quod *Auentinus*, illud in specie ita acceperit, vti tu tibi imaginaris, & quod magis est, vtrum partibus *Henrici* fauens, gestas antea ab *Hungaris* res accurate contulerit? Neque etiam vnus *Commentatoris* *Boiici* dictum tantum nobis videri debet, vt tot probatae indolis auctorum fidem praeponderet. Vt cetera minoris momenti argumenta nunc non attingam. Hoc proinde modo etiam *Auentino* & *Conringio* factum est satis. Quae prius excipiunt, secundum & tertium fundamenta, ita profecto mihi videntur esse comparata, vt hisce suppositis, tanquam coniecturae, vel me non monente, sua sponte concidant. Quomodo enim, quaeso, sequitur: regalis significatio *Poloniae* ab *Ottone* facta, in gentium ac imperatoris memoria retinetur, aut, huic imperatori cum illo rege familiaris intercedit consuetudo, ergo simile vero est: alterum regiam dignitatem ab imperatore accepisse, ergo regium diploma in illum contulit, aut conferre statim voluit. Superuacaneum praeterea censeo, vt, vbi manifestissima alicuius gentis testimonia, ipsi quodammodo rationi conuenientia, in promptu sunt, ad inanes coniecturas descendamus; quales ingeniosus quisque suo sibi fingere posset arbitrio. Sed est hoc quibusdam scriptoribus familiare, vt, quae monumentorum fide prodita non sunt, ea coniecturis saepe licenter diuinent. Obtulerit vero *Henricus* *Stephano* diploma, regiae dignitatis collocationem in se continens: quid obtulit, quo minus toti hoc populo ostenderet? Libertas certe *Hungarorum* non posuit obicem, vtpote quae arctioribus, tum circumscripta erat limitibus, quam vt per honorem ab imperiali splendore profectum, nulloque, vt ipse scribit *Ludewigius*, cum onere coniunctum, vetustae illorum libertati aliquid purassent detractum. Et quaenam subsuit causa, quod *Auentinus* hoc diploma non indicauerit, si domesticis *Hungarorum* scriptoribus hoc fuerat ignotum? Dubio procul, quod & magis credibile est, nec in rebus humanis

B 2

vii

17) Lucem roburque his dabunt, quae ad S. S. Cap. 2. Dissertationis Lothar-
 rianae, haud ita pridem opera mea recitatae, prolixius obseruauimus pag. 12.
 lit. h.

vnquam exitit. Sed ad alia quoque partis aduersae momenta
 pergendum est. *Quintum* igitur argumentum sequentibus eli-
 dendum censeo. *Berneggero* eiusmodi adscribitur sententia, quae
 ipsi forte nec in mentem venerat. In declarando enim supremae
 in Hungaria dignitatis principio, multum eum ab *Auentino*
 dissentire, ex iis, quae *partis primae* §. 293. & * §. 294. & seqq.
 prolixè disputat, satis superque elucefcit. Et quâ ratione
Berneggerus cum *Auentino* facere potuiffet, cum historiam
 conuerfionis regiae, prout a Germanis narratur, explodat,
 ipsumque *Auentinum* idcirco affectu correptum fuisse dicat?
 Tametsi autem, quod non infirior, loca *Philippi & Auentini m)*
 adposuerit, hoc tamen ea solum intentione factum est, vt mon-
 straret, rem publicam Hungariae antea iam legitimum sibi
 praefeciffet regem, sed post ab *Henrico* confirmatum fuisse; id
 quod & verba *Philippi*, eodem tempore Hungariae regni titulum vsur-
 pauerit, quem post *Ottonem*, confirmauit *Henricus sanctus*, haud ob-
 scure ostendunt. Neque tamen subscripserim *Berneggero*, vel so-
 lam confirmationem *Henrico* largienti; * quasi vero in electio-
 ne *Stephani* regis quidquam desiderari potuerit, ab imperatore
 supplendum, tum etiam expeditum non fit, *Stephanum* etiam
 non accepta imperatoris confirmatione verum regem esse po-
 tuiffet? Ad solam itaque * *agnitionem*, hoc est, quod *Henricus*
Stephanum pro rege agnouerit, iuxta superius demonstrata, res
 omnis erit attemperanda. Quando denique & hoc adlicere
 visum fuit, imperatoriam maiestatem regiae significationis prae-
 rogatiuam pluribus exemplis in Hungaria deinceps compro-
 baffe, generatim ita respondeo: nobis hoc loco sermonem non
 esse de subsequenti Hungariae regum dignitate, sed de pri-
 mo duntaxat *Stephano*, qui & sanctus Hungaris audit. Cum
 igitur Hungaria ad *Petri* vsque tempora & hunc sequentes re-
 ges nullum cum imperio habuerit nexum, quod non solum su-
 pra plene, vt puto, euictum, sed ipse quoque vltro fateretur
Conrin-

m) Notandum hoc contra accuratissimum alioquin *Ludevvigium*, *Auentini*
 locum *Berneggero* non innotuisse, asserentem, pag. 73. d. Tr. in pr. Tametsi
 mirum videri possit, quo pacto hoc a viro tam praeclaro dici potuerit, quâ
 adnexam huic loco § 369. pro *Berneggero* adlegauit.

Conringius: n) dici profecto non potest regiae significationis praerogatiuam, quae arctiorem quandam connexionem cum imperio subinferre mihi videtur, nec tamen aderat, posteriorum temporum lapsu exemplis fuisse comprobata. Nec iuuabit te obieciſſe, quod cum *Conringius* adductum *Auentini* locum operi ſuo infererit, eundem hoc ipſo etiam aſſerere voluiſſe, Stephanum iam tum Henrici *Vaſallum* fuiſſe; quemadmodum de aliis regnis hoc eum pronunciare more ſuo bene obſeruauit *Luderingius*. o) Quo enim animo ita ſcribere potuiſſet: * *hactenus igitur* (ſcilicet vsque ad Henricum III.) *ſalua Hungariae libertas*, ſi Stephanus iam olim imperio fuiſſet clientela-riſ? Negato nimirum antecedente, negabitur & conſequens. * Henricus II. regiam dignitatem Stephano non dedit, ergo nec eandem exemplis confirmare potuere ipſius ſucceſſores. Et quid, ſi Henricum tertium nullam ſignificationis regiae praerogatiuam oſtendiſſe dixerim, ſed * *ſolius arbitri p)* gloriam retuliſſe obiecerim? Haec proinde exempla illi potius titulo fuiſſent reſeruanda, vbi Germani de Hungaria in Prouinciam imperii, qua antiquas praetenſiones adſerenda gnauiter laborare ſolent: quamquam quae mea ſit circa hanc rem ſententia, ex iis, quae ad §. 1. Capitis 2. *Faciei iuris publici Hungariae*, obſeruauimus, haud dubie conſtet. Diudicare hinc pronum eſt, quo iure Teutones, de collata Stephano noſtro dignitate ſibi gratulari potuerint. Plura ſane eaque luculentiora adducantur oportet argu-

B 3

n) De Finibus Imp. German. Cap. XVII. p. m. 217.

o) De Auspicio Regum Cap. 2. §. 6. verbis notatu digniſſimis: *Sane ſummus Vir Hermannus Conringius in auro ceteroquin opere, ad fines Imperii Romani profrendos huius argumenti conſecutione perpetuo ſtitur: omnes imperii Vaſallos habendos qui regale Diadema (ſiue regiam dignitatem) ab imperatoribus acceperint.*

p) Non iudicis, vti quidem exiſtimat Dn. Ludevvig. in *German. Principe Lib. 1. cap. 2. pag. 203.* ibi: *Petrus Hungariae rex, ab aemulo Ouone regno expulſus, ad Henricum III. ſe contulit, litigioſae ſucceſſionis * iudicem. Et paulo poſt: qui hunc ſecutus eſt in Hungariae regno, Salomo, in turbis inteſtinis Caefarem Henricum IV. * iudicem pariter implorauit. Tulit pro eodem * ſententiam Caefar. Morem * iudici geſſerunt ordines Hungariae.*

argumenta, quibus hoc comprobent, utque ego persuaderi mihi
 patiar, scriptores suos ab omni partium studio fuisse alienos.
 Quamquam igitur certa & planissima sint Hungarorum funda-
 menta, quibus originem dignitatis regiae sibi met ipsis attri-
 buunt. a me nunc proposita & pro ingenii modulo defensa:
 de illorum tamen robore tanto minus fuerit dubitandum, si
 adiectis ipsorum pariter Germanorum testimoniis, corrobore-
 rentur. In horum proinde numero illustrem cum primis
Struvium, Historiarum in hac Salana Professorem longe cele-
 berrimum, Patronum & Praeceptorem meum debito obser-
 vantiae cultu prosequendum, colloco; cuius erudita verba, ex
Syntagmate Iuris publici dissert. XI. §. 3. desumpta, quia a me dicta
 mirifice confirmant, adlicere placet: *de Hungariae, inquit, regibus, idem dicitur, scilicet, * quod dignitatem imperatoriae debeant ma-
 iestati, cum tamen prima eiusdem fundamenta * potius populi consensu
 Stephanus, primus rex, iectis videatur.* Lucem his quodammodo
 adferunt, quae vir illustris, in §. 1. dictae dissertationis praemisit.
 Cum enim commemorasset, auctoritatis pontificiae defensores,
 ut ius reges appellandi Papae adstruant, *Lusitaniae, HUNGARIAE,
 Arragoniae, Navarrae, Bohemiae, Hiberniaeque regna addu-
 cere, quae hanc dignitatem a sede papali adepta fuerint, cunctas eorum
 nenas, sequentibus respondet verbis: exempla adlata de approbatione
 potius papae restantur, quam declaratione, cum * singuli iam antea
 populi consensu dignitatem regiam obtinuerint.*
 Ad mentem quoque nostram proxime accedit Auctor non
 ineruditus libelli, cui titulum fecit: *Staat von Hungarn*, quan-
 do in uniuersum hac ratione disputat: *q) Folgen nun andere,
 die solche elevation und collation der königlichen Würde (de Stephano
 loquitur) dem Römisch-Teutschen Reich, als fonti omnium di-
 gnitatum beyzueffen, auch * verschiedene Könige anführen, die von
 denen Kaysern bestätiget, oder gar eingesetzt worden. Doch wollen
 die Hungarn * und andere, jedoch mit Vorbehalt der aller-
 unterthanigsten Veneration gegen die höchste Würde der Christenheit,
 nicht*

q) Paris 2. Cap. 5. §. 1. pag. 178. prope finem.

nicht übereinstimmen, sondern glauben, * daß die Hunnen als ein damals freyes Volk, * so keinen Ober-Herrn, als Gott und den Degen, über sich erkannt, Macht gehabt, * ihrem erworblen Ober-Haupte den höchsten Character nach Belieben beyzulegen. Wie sie aber, (pergit laudatus Auctor,) durch ihren Schluß auswertige Quiscentes nicht verbinden kennen, ihre Chefs dawor zu agnosiren, so hatten sie * um Reglerung des Ceremoniels ihre Ambassaden ausgesandt, und zwar zu erst nach den Häfen, die der Christenheit höchste waren, und mit denen sie auch das meiste zu demeliren hatten, als mit Rom wegen des neu angenommenen Christenthums, und mit dem Kayser wegen der Nachbarschafft. Non me poenitet, singula haec adnotasse, vt appareat, opinionem nostratium, & quam nostram fecimus, aliorum etiam luculento confirmari calculo. Ex quibus vero omnibus constat & efficitur id, quod in hac tractatione demonstrandum fuerat: nimirum, firmam & stabilem esse illorum sententiam, qui originem dignitatis regiae, in Stephano consideratam, * soli Hungarorum rei publicae adferibunt, illam e diuerso lubrico fundamento niti, quae maiestati imperiali eandem vindicat. Plura in praesenti non adiicio, neque mihi incumbere arbitror, vt iis quoque satisfaciam, qui hanc praerogatiuam * Romano Pontifici concedendam contendunt. Tamen accurate, tantoque ingenii acumine horum ab aliis *)

*) Eminent hos inter Excellent. Ludouigius: quippe qui, meo quidem iudicio, omnium plenissime hac in re est versatus, neque solum capite quarto, dicti Tractatus, ac imprimis in doctissimo suo libello, qui hunc praefert titulum: *Neniae pontificis de Iure reges adpellandi*, generatim ostendit, potestatem reges adpellandi Pontifici perperam vindicari, sed &, quod ipsam in specie Hungariam attinet, grauibz enicit argumentis, frustra sibi blandiri pontificis, quando * *aurum coronarium* cum rege confundentes, regalem Scephani primi dignitatem curiae Romanae acceptam referunt. Legisse forte poenitebit neminem, quae capitis secundi §. 5. pag. 70. consignauit: non alii ergo, inquit, quam rei publicae Hungarorum regalem dignitatem Scephanum debuisse, clarum est. (Vtinam & postea in hac pestificis sententia, nec vnicuique Auentino contra tantos auctores nimiam dedisset auctoritatem!) Quod enim postea eidem regi Pontifex diadema miserit, id propterea factum constat: quoniam Poloniae rex, modo ab Ostrog III. Imperatore

iam profigata sunt commenta, vt quod reponere quadam veritatis specie possint, illis relictum non esse existimem.

coronatus, regium insigne a Pontifice accipere recusauerat. Nam papa, ne frustra fabricatus esse videretur, eandem Stephano nostro legitur obulisse. Atque adeo * intra auri celati praetium substitit omne, quod a Papa tum donatum est; * quod cum regali honore, quem Stephanus, si domesticus auctores tradunt, ab Hungariae ordinibus ante iam acceperat, ratione admodum peruersa a Scriptoribus confunditur. Toti tandem huic controuersiae ita imponit finem: atque adeo habuit Stephanus, quod tribus diuersis acceptum ferret. Rei publicae potestatem (adde & dignitatem) regalem: Romano imperatori regiam dignitatem: (vide tamen ea, quae supra fusius deducta) summo autem Pontifici Romano * aurei diadematis praetium mihi videtur debuisse. Conferenda quoque sunt, quae Neniatarum Pontificaliura Cap. 3. §. 8. pag. 101. & seq. disputauit, atque ita se habent: de Vngris alias verbosiores sunt Pontificii scriptores, nec dubitant Seraphin. Freitas, Bozius, Stenckus, Marcellus, quin id regnum Pontifici dignitatem suam debeant. Vt Petrus Ranzanus & Ioann. de Thurocz, accuratissimi rerum Hungaricarum scriptores obseruant, quod ordines Hungarici Stephanum ante coronauerint, quam Africanus cum corona dedicata, atque a Pontifice regi donata accesserit. Vnde Pontifici * non aliud, praeterquam aurum coronarium, vt vocant Romani, acceptum referendum est: cuiusmodi * ab aliis quoque doni loco exhiberi poterat. Loca adlegati cuiusque auctoris in notis subinde adpositis indigitauit, ad quas lectorem remitto. Neque contemnenda fuerit doctissimi Gudii industria, quam in recensendis & discutiendis papatus Romani argumentis omni candore adhibuit. Non describimus sinceram licet: nulloque partium studio irretitam eius mentem: ne limites instituti in ipso migrare videamur limite. Eam tamen plenius cognoscere qui desiderat, memorati libelli germanici Part. 2. cap. 5. eiusque totam §. 1. euoluat, ac desiderio suo omni ex parte satisfactum esse videbit. Reliquos, vt minoris dignitatis & momenti, facile nunc mittimus.

SOLI DEO GLORIA.

SVPER-

SVPERPONDIVM
DE
FEVDIS HVNGARIAE.

Feuda Hungariae vetusta eiusdem fuerant indolis, quae ab optimis feudalis iuris interpretibus requiruntur. Sed ita tamen successu temporum ea degenerarunt, ut hoc quidem tempore feudum in feudo vix liceat agnoscere. Interim & hoc apud omnes iurium nostrorum apprime peritos expeditum est, Hungariam in praesenti etiam maximam suam partem feudalem esse: quod omnes propemodum huius
c regni

regni tractus a ministris publicis
 aliisque magnatibus & nobilibus
 possideantur, ea quidem lege, vt,
 si quis eorum herede legitimo desti-
 tuatur, ille super bonis suis posses-
 sionariis sine consensu regio nec
 quicquam disponere possit, aut, si
 quenquam eorum sine heredibus
 masculis decedere contigerit, rex
 ipse sacratissimus eorum omnium
 successor existat, & quae sunt reli-
 qua. Conferatur *Verboetzius in ope-
 re Tripartito Iuris Hungar. Part. I.
 tit. X. & seqq. & imprimis toto tit. XIII.
 & seqq.* Quod si vero plenior
 uberiorque feudorum Hungariae
 notitiam habere satagas, confule,
 quaeso, modo laudatum *Verboetzius*,
 consummatissimum Iuris nostri consul-
 tum, cuius operis priores duae partes
 quan-

quantae quantae sunt, feudalis iuris placitis fere repletae sunt. Nec tamen *feudi* vocem, ad feuda Hungariae adplicatam, in toto eius volumine quaesiveris. Huius enim loco, si de re in feudum data sermo sit, *bonorum possessionariorum*, si vero ipse contractus feudalis indigitetur, *donationis regiae* vocabula usurpare consuevit. Ibylo curiae Hungaricae ita hoc ferentē. Observauit hoc iam olim suoque calculo comprobauit *Daniel Klechius*, Hungarus, iuris quondam in hac Salana cultor diligentissimus; quippe qui in *Superpondio*, Dissertationi suae, de *Iure peregrinantium* sub praesidio Petri Mülleri habitae, adnexo fere in fine hanc in rem ita scriptum reliquit: *Donationes quoque regales extraneis conferre prohibita.*

Sunt autem donationes regiae iuris nostri vocabulo, * quae **LATIO FEV-
DA** appellantur. Atque hinc tandem ratio patet, quare Germanis aliisque populis feuda Hungariae haecenus penitus fuerint ignota: tamen vix videatur opinabile, ex tot sedulis *Verboetzii* lectoribus hoc animaduertisse neminem. Sed de his alibi, ubi bono cum Deo *Institutiones Feudales*, ex iure Hungarico depromtas, conscribere visum fuerit, pluribus & ex instituto disputabimus.

155153

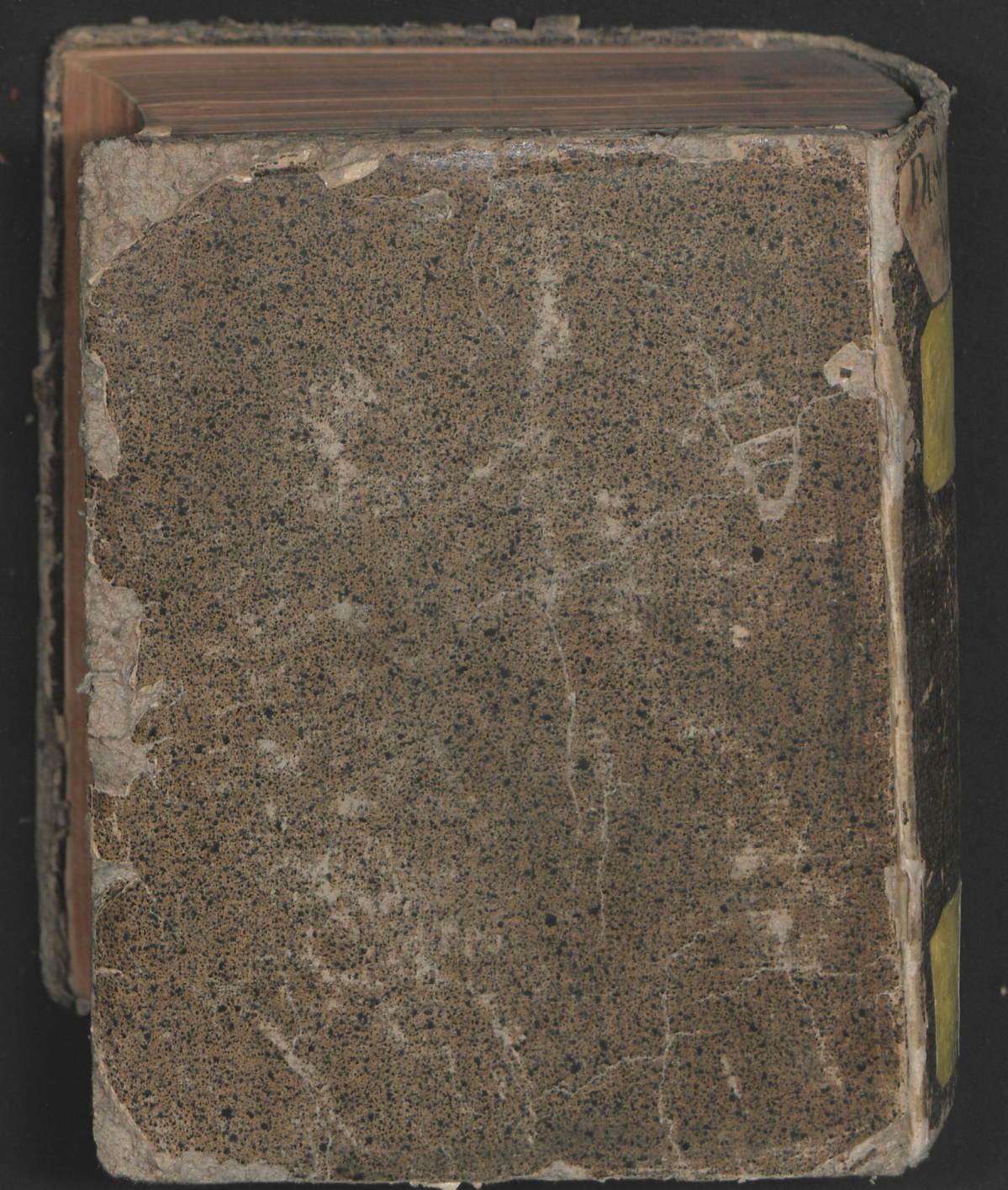
ULB Halle 3
005 380 359

n

VD 77

7

IOANNIS IONY
IGLOV. HVNG.
DE
AVSPICIO REGIO
STEPHANI PRIMI
HVNGARORVM APOSTOLI
SCHEDIASMA
HISTORICO-IVRIDICVM.

VIENAE, DIE VI NOVEMBR. cIs Iccc XVII

J. TYPIS AMULLERIANIS.